

Wiesław Kuś

Cieszyn-Wzgórze Zamkowe,
Podzamcze, gm. loco, woj. bielskie,
AZP 108-44/-

Informator Archeologiczny : badania 29, 131-132

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Biskupiec, st. XIX, wykop 1
gm. loco, woj. olsztyńskie
AZP 22-65/—
lub 22-66/—

ARCHEO-ADAM

Nadzory prowadził mgr A. Mackiewicz. Finansowali P. Ławrywaniec, S. Żegota (inwestorzy prywatni). Pierwszy sezon badań. Miasto, osadnictwo późnośredniowieczne i nowożytny, XV-XIX w.

Nadzory archeologiczne objęły swym zasięgiem teren działek budowlanych u zbiegu ulic 1 Maja i Krasińskiego, który w wyniku opracowania skróconego studium historyczno-urbanistycznego został objęty ochroną konserwatorską (strefa B). Głównym celem nadzoru było uchwycenie ewentualnej pierwotnej zabudowy w tym rejonie, ewentualnych śladów istniejącego tutaj w początkach XIX w. cmentarza ewangelickiego. W sumie nadzorowano wykop o wymiarach ok. 25 x 13 m (325 m²) i ok. 2-3 m głębokości. W przeważającej części wykop wykazywał jałowe kulturowo nawarstwienia. Jedynie przy profilu zarejestrowano nawarstwienia kulturowe, których chronologię można określić jako schyłkowopóźnośredniowieczną i wczesnonowożytną. Oczyszczono i zadokumentowano 2 profile obwodowe (północno-wschodni i południowo-wschodni). Profilu północno-zachodniego nie dokumentowano w formie rysunkowej ze względu na jego jałowość. Na całej powierzchni wykop doprowadzono do poziomu warstw calcowych w postaci żółtego piasku i żółtej gliny. Stwierdzono, iż na interesującym nas obszarze w początkach XIX w. funkcjonował cmentarz, który został niemal całkowicie zniszczony przez prowadzone w tym miejscu prace ziemne. Ponadto w profilu południowo-wschodnim uchwyciono nawarstwienia późnośredniowieczne, które dowodzą, iż już od początku funkcjonowania miasta istniało tutaj przedmieście, a jego zachodnią granicę w początkowym okresie można wyznaczyć wzdłuż ul. Krasińskiego, z nieznacznym przesunięciem w kierunku zachodnim, nie więcej jednak niż 8-10 m. Ponadto z całą pewnością można wykluczyć hipotezę, iż w miejscu tym znajdował się zamek. Wydaje się, że jego reliktyw należy szukać w innym miejscu, prawdopodobnie po wschodniej stronie rzeki Dymar, a tym samym, jak to skonkludował w swoim krytycznym opracowaniu hipotezy Teicherta J. Sikorski, w okolicach dzisiejszego kościoła farnego. Potwierdzenie tej hipotezy wymaga jednak przeprowadzenia dokładnych badań terenowych oraz sondażowych badań archeologicznych. Odnalezienie śladów po zamku zniszczonym w czasie wojny trzynastoletniej jest z całą pewnością możliwe. Jeżeli chodzi o chronologię omawianego stanowiska, to uchwyciono tu ślady osadnictwa późnośredniowiecznego (XV-wiecznego) w narożniku wschodnim wykopu oraz dość intensywnego osadnictwa XVI- i XVII-wiecznego. Ponadto potwierdzono istnienie wspomnianego już cmentarza ewangelickiego z pocz. XIX w. (użytkowanego w latach 1803-1818), a także reliktyw architektonicznych po magazynach na lód z lat 60. XIX w.

Dokumentacja znajduje się w archiwum Państwowej Służby Ochrony Zabytków w Olsztynie oraz Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie (wraz z materiałami).

Cieszyn-Wzgórze Zamkowe,
Podzamcze
gm. loco, woj. bielskie
AZP 108-44/—

Muzeum w Cieszynie

Badania prowadził mgr Wiesław Kuś na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Bielsku Białej. Finansowane przez inwestora — Wodociągi Ziemi Cieszyńskiej SA w Ustroniu. Konstrukcje

kamienne budynku bramy zamku dolnego oraz tzw. Bramy Wodnej, XVII w.

W grudniu 1994 oraz w styczniu 1995 r. prowadzono prace ziemne związane z wykonaniem kanalizacji odwadniającej budynek Państwowej Szkoły Muzycznej, mieszczący się w XIX-wiecznym pałacu Habsburgów, który powstał w miejscu średniowiecznych założeń zamku piastowskiego, w rejonie tzw. zamku dolnego. Ze względu na możliwość wystąpienia relikwów średniowiecznych prowadzono je pod nadzorem archeologicznym.

Wykop kanalizacyjny wykonany na osi wschód-zachód miał długość 35 m i szerokość 1,2 m. W miejscu montażu studzienek wykop poszerzono do 3 m. Głębokość wykopu była zróżnicowana i wynosiła 2-3 m. Różnica poziomów w miejscu prac wynosiła 4,7 m. W trakcie prac otrzymano profil północny, na który składało się 15 warstw. Na uwagę zasługuje warstwa 6 głębokości 1,07-1,16 m, którą stanowił bruk kamienny otoczkowy, datowany na 1. poł. XVIII w., oraz warstwy 14 i 15, w których docierając do głębokości 2,8 m odkryto pozostałości konstrukcji murów kamiennych, określonych jako obiekt 1, i pozostałości muru kamiennie-ceglanego zachowanego na długości 4,5 m, sięgającego do głębokości 3,1 m, określonego jako obiekt 2.

Obiekt 1 — mурowana konstrukcja kamienna wykonana z kamienia łamanego, kładzionego na zaprawie wapiennej, która pełniła rolę ściany bądź fundamentu bramy lub urządzeń bramnych. Konstrukcja o długości 7 m przebiegała po osi północ-południe i kończyła się narożnikiem z zachowanymi ciosami, wyznaczając prostokątny lub kwadratowy kształt odkrytej budowli, zniszczonej w dalszej części przez XIX-wieczną zabudowę.

Obiekt 2 — w odległości 7 m od obiektu 1 odkryto również pozostałości mурowanej konstrukcji kamiennej, w górnych partiach z dodatkiem cegły. Mur o przebiegu wschód-zachód odsłonięto na długości 4,5 m. Do konstrukcji tej dochodził prostopadłe inny mur, którego kamienne pozostałości uchwycono w dolnych partiach wykopu.

W trakcie badań wydobyto 22 fragm. ceramiki wypalanej w atmosferze utleniającej, z czego 20 fragm. ma polewę zieloną (4 szt.) i brązową (16 szt.). Ceramikę datowano na XVII w., podobnie jak piecowy kafel ściankowy.

Porównując wyniki badań z wynikami analizy szczegółowo nakreślonych widoków zamku z 1647 r., możemy stosunkowo pewnie wnioskować, że odsłonięte konstrukcje wiążą się z budynkiem bramnym zamku dolnego (obiekt 1) oraz sąsiadującymi z bramą zamku obiektami związanymi z tzw. Bramą Wodną i przeprawą przez rzekę Olzę.

Badania na razie nie będą kontynuowane.

Czarna Wielka, st. 8, gm. Gródzisk, woj. białostockie — patrz: wczesne średniowiecze

Elbląg-Stare Miasto, ul. Świętego Ducha — patrz: późne średniowiecze

Garbów, st. 1
gm. loco, woj. lubelskie
AZP 75-79/11

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

Badania prowadził dr A. Rozwałka. Finansowane przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie i Urząd Gminy w Garbowie. Pierwszy sezon badań. Wzgórze „Kościelisko” — okres późnośredniowieczny i nowożytny.

W 1995 r. podjęto badania na wzgórzu zwanym w miejscowej tradycji „Kościeliskiem”, związanym z najstarszym kościołem Garbowa. Obecnie na wzgórzu znajdują się ruiny kościoła barokowego, zniszczonego działaniami wojennymi 1915 r.

Założono 2 wykopy sondażowe (5 x 2 m) na przedłużeniach ramion transeptu świątyni barokowej, by przede wszystkim rozpoznać kontekst stratygraficzny kościoła i ewentualne ślady wcześniejszego kościoła (kościółów?). Według wstępnej analizy stratygrafii kulturo-